

Tomáš Hájek

PLANETA

EUFORIKUM

ČERM

PRAHA 2013

Armstrongova stopa za Velkým vozem

Armstrongova stopa se dívá do vesmíru,
hromada lejster, která je potřeba seřadit, zpřeházet, zařadit,
se dívá do vesmíru. Každá nedokončená práce se dívá do vesmíru.
Vše budoucí se dívá do vesmíru, kde není aktualit a kde se zapomínání děje jinak,
právě protože tam není aktualit. Mimoszemšťané, pakliže jsou, už dávno zapomněli
na Armstrongovu stopu, právě že jsou součástí budoucího. Někde na kraji Mléčné dráhy
střetávají se kosmické vzpomínání a kosmické zapomínání, nebo snad někde jinde
ve vesmíru se střetávají pohled z vesmíru a pohled do vesmíru. Armstrongova stopa dozajista
bude zadupána v budoucích kosmických válkách za nezávislost světů, již dnes je
pohřebištěm, archeologickou památkou, holou psychickou skutečností zobrazenou
na fotografii místo na rentgenu. Nebo to s civilizací na Měsíci bude jinak než
s civilizací na Zemi?

Dívám se na Velký vůz, za kterým vede Armstrongova stopa jako stopa vozataje.
Kosmické vojsko do budoucích kosmických válek jede na Velkých vozech.
Ležím, nespím, dívám se na Velký vůz, který se takřka nehýbe, stejně jako se
nehýbe lidstvo ve svém pohybu za změnou měřítka. Listuji v přečtených knihách, které
trpí stejnou nespavostí jako já. Převaluji se na lůžku spolu se mnou. Působí uvnitř mne jako
kyvadlo, s knihami uvnitř sebe se převaluji víc, než bych se převaloval bez knih.
Armstrongova stopa je nyní sama jako nepochopený myslitel. Připadá mi jako stopa
Leonarda da Vinci, který kráčí za vozem, když prchá z Itálie do Francie. Ano, na Velkém voze
jsou naloženy obrazy, rukopisy, díla všech těch nepochopených v pozemských měřících.

Mnou nenapsané knihy jsou stále ve mně a jsou lehčí než knihy mnou přečtené. Jednou také
odejdu do jiných měřítek a Armstrongova stopa po mně nezbude.

Chronos a voda

K čemu přirovnat staršího muže se scvrklým tělem a přirozením v šatně plaveckého bazénu v Podolí, který má na jedné ruce vedle sebe troje náramkové hodinky, jedny se stříbrným řemínkem, druhé s řemínkem z hnědé koženky, třetí z bílé koženky? Znamená to příslušnost ke kastě šílených, cechu těch, kterým byl ukraden rozum, nebo naopak cechu zlodějů hodinek? Je to fetiš s kořeny sexuality v raném dětství nebo tento muž žije *ve trojím čase*?

Ten muž žije zároveň v mládí, zralosti i stáří, jako by byl mechanikem času, žijícím na kapesních orlojích. Najednou se mi rozjasňuje a chápu: Chronos má podobu nahého scvrklého starce se třemi hodinkami na ruce, to Chronos z nejasných důvodů, která zná jen Bůh, přichází do šaten plaveckého stadionu v Podolí, který ostatně také není zánovní. Půjde do sauny či plavat? Jdu za ním celý užaslý.

Chronos skáče do vody, přestože má na ruce hodinky, které zřetelně nejsou vodotěsné. Nepochybně čas pluje vodou. Souvisí se světovým oceánem. Voda čas nepoškodí. Času je dobře mezi živly, neboť jeho podstatou je být kormidelníkem. Času se dobře plave, protože minulost je tuk (žlutý, lesklý, vyhřezlý, lehký), a ten nadnáší. Čas se ve vodě vznáší jako bublinky, unikající z plic právě utonulých. Chronos zachraňuje v bazénu v Podolí ty neutonulé. Potom vylézá z vody.

Kdo si vzpomene (v informační společnosti), ten zabije

Jsem Bodie, jsem typický Angličan v hereckém důchodu. Jen jsem hrál Bodieho z Profesionálů, seriálu televizního věku, který pomalu končí a nikdo neví, co vlastně začíná, co vlastně začíná, když producent oslovuje s nabídkou znovu hrát Bodieho, herce zapomenutého, kterého nikdo nenahradil, ani Hugh Grant, Belmondo. Co vlastně bude nakonec vzpomenu z hyperinformačního věku, která podstatnost, která absolutní ptákovina, která zpodstatní zásahem nejvyšší podstaty; co se zachová z takového přebytku informací? Sbalené vše? To nejabsolutnější nic? Lidské oběti, ovce a kozy jako úlitba za přeplutí oceánu informací.

Filosof Deleuze tvrdí, že používá přebytek slov, aby přesně ulovil to pravé, je to rybník jako sv. Petr, ten nevěřící Deleuze, nešťastník konvenčních pravd důmyslného věku, který se bojí říci primitivní pravdu, neboť pravda je vždy primitivní jako kvasinka; Eco píše tisíce slov, kde by stačilo jenom jedno Hessovo, zřejmě mu je píše počítač, který nastudoval jeho, Ecovu povahu, která se kupodivu vejde do jeho paměti a je s pamětí počítače slučitelná, tisíce slov jsou jako přírodní dějství, povodeň, záplava, anomálie, kterou se projevuje řád o jednom slově: nic nebo něco.

Producent si vzpomněl na starého Bodieho v panoramatu vzpomínání a zapomínání informačního věku. Bodie se v zoufalství zhroutil k zemi. Eco mu přiloží ústa k ústům a pokouší se ho křísit vanem tisíců slov svého nového románu. Kdo si vzpomene (v informační společnosti), ten zabije.

List na podpatku

Okoralý list, přilepený na cizím podpatku,

zbytek stromu, větve, celistvého listu,

konečná poutě kdysi stromu, větve, celistvého listu.

Jak nedůstojný zbytek, jak asociální zbytek, jak neestetický zbytek,
přesto nadán subjektivitou, schopen naříkání, mluvení, říkání, syčení,
jenž i tvoří zvuk podpatků.

Zbytek listu podivně identický sám se sebou jako každý masochistický zbytek bývá,
schopen bytí málem z nulové základny, absolutní bezdomovec a tulák na cizích podpatcích.

Vidím na zemi tuto zvláštní identitu žijící v absolutním bytí.

Slyším ostrý infrazvuk místo jeho mluvení, tato Beckettova odrůda vysílá zespu.

Ptám se ho: jak žiješ, ty minimalistický brachu? Ty pranepatrný bratře cizích velkých neštěstí!

Jak prožíváš svoji redukci na stále menší objem, kterou můžeme jistě nazvat tragédií,

ba i životní obětí, ba předurčení ke křížové cestě od stromu v zemi až po list na cizích patách?

Jak prožíváš své mluvení, které zaniká v poněkud primitivním rýmu cizích kroků?

On praví: Ach, postupně hraji už jen roli těžké, menší a menší, až nepatrně tragické existence.

Čím více trpím ve své bezvýznamnosti, tím více se něčemu zpronevřuji,

čekal jsem, že budu alespoň velkolepě trpět, ale mám duši statisty.

Kdyby ve mně bylo alespoň trochu slunka, štěstí, lásky, ženy.

— Kdybych zpíval nadšenou ódu na lásku, potom bych byl neštěstím
přímo příslovečným.

Jméno ani mít nemůže, zatížen bohatstvím

Vesmír se rozpíná,
bohatství takových Buffetů, miliardářů, ačkoli zřejmě umřou bohatí,
má sklon k opačnému pohybu; velký třesk směřuje dovnitř.
Lidský mozek si nedokáže představit vnější hranice kosmu
a vnitřní hranice bohatství, kterými se velké bohatství
dobývá do bohatého člověka.

Velmi bohatý člověk; ať dělá cokoli vážného, vypadá jen, že si hraje.

Bohatství budí podezření z nevážnosti.

Velmi bohatý člověk, ačkoli si třeba kupuje tituly, vypadá, nejenže nemá jméno,
ale jméno ani nemůže mít; zatížen bohatstvím,
každá jeho slova, věta, příběh mají dlouhou brzdou dráhu,
místo osudu šmouha. A pach asfaltu.

Těžko chápat, proč zrovna majetek, velké bohatství budí závist.

Bohatství nevytvoří národ, vlast, monarchii, ani dějiny.

Rozpadá se bez revolucí.

Představuji si, že miliardář přichází k psychoanalytikovi,

že potřebuje odpoutat svoji duši od bohatství.

Aby mohl psát krátké epigramy, aforismy, neboť je talentovaný.

Vy máte starost? Ptá se analytik nechápavě.

Teď je zřejmě vaše velké bohatství v klidu, chrápe jako nosorožec.

Velké stádo buvolů v Africe v pravé poledne pod listím stromů.

Ale počkejte, až se vydá na svoji každoroční pouť,

až pochopíte, že miliardář je vlastně přírodní tvor,

primitiv, šaman. Po nahém těle natřen hlinkou.

Takoví zabíjejí psychoanalytiky a nepotřebují je.

— Takoví možná žerou i lidi. Není to ale jisté.

Stroj a člověk

Když se herec, který jinak předstírá, že žádná kamera není, neboť to je podstatou jeho umění, podívá přímo do kamery, vždy z toho vyjde podivné ušklíbnutí, přísahání, komplot. Zároveň ale nad všemi horizonty stroj navazuje spojení s člověkem, stroj s člověkem hovoří, že vesmír bude osídlen společným mluvením stroje a člověka.

Na jedné straně vesmíru stroj káže nedělní promluvu, na druhé straně vesmíru člověk poslouchá. Jedenáct strojů, cep, sekera, kopí, meč, knihtisk, pluh, chemická látka, soustruh, loď, letadlo, atomový reaktor se shromáždí na hoře v Galileji a vyrazí do světa.

Tak. Dokonáno jest. Přicházím tedy k mrtvému tělu. Připevňuji páskem hodinky k ruce tohoto zaniklého, hodinky jsou v chodu, jejich existence tiká, tikání se mění v rytmus těla, rytmus těla se mění v tep těla, tep těla se mění v tep srdce. Hovor člověka a stroje vždy mluví o zmrtvýchvstání. Každý člověk se vidí ve svém vlastním zmrtvýchvstalém, hodinky měří čas, ale uzdravují.

Herec se dívá do kamery, vypadá to jako ušklíbnutí, ale vidí tam nesmrtelnost.

Prvního jarního dne začal dělat pořádek ve svém životě

Dělat pořádek pro něj znamená uvádět v chod zákon kontrastu, zákon černé a bílé, vedle života stavět násilnou smrt, vedle poklidné smrti stavět násilný život. On, přívrženec pořádku, odpůrce kompromisu, tedy vyhledával a počal zabíjet všechny své soky, skutečné a smyšlené, nehledě na to, že sokové jsou užiteční a jsou i v ráji. Potom si to uvědomil a začal zabíjet jen soky smyšlené.

A potom počal navštěvovat všechny milenky a prováděl u nich násilnou inokulaci, aby otěhotněly, aby lásky byly řádné. Jeho klon početně rostl, stal se šiky, děláni pořádku ve vlastním životě vede k sešikování, k vojenské přehlídce jáství, šiky ale kráčí ve jménu neznámé ideje neznámým směrem.

Když tuto svoji vizi o přežití přednášel, přišla za ním žena, krásná, nemladá, nestará, aby jí též zařadil do programového děláni pořádku ve vlastním životě. To se stalo prvního jarního dne nekonečného roku, který se potom rozhostil. Koná tváří v tvář prvnímu jarnímu dni, koná tváří v tvář nepochopitelnému bohu.

Smrt jako vesmírné neutrino

Dva kněží postihl virus HIV, chtějí spáchat sebevraždu, kterou spáchat nemohou (křesťan, zvláště kněz, nemůže sáhnout na svůj život), najmou si proto profesionální zabijáky na zabití sebe samých. Lze skutečně snadno zemřít po vzájemné, kulantní, gentlemanské dohodě? Prosím použijte náboj o malém průměru, nepoužívejte dum dum, protože je to mezinárodními dohodami zakázáno. Nepoužíjte nášlapnou minu, neboť se umírá na následky zohavení. Pravá, přesná, logická, vědomá, objednaná smrt musí být čistá jako prosté zastavení času. — Poslední tik a nic.

Smrt ale nemůže proběhnout jako poslední tik a nic, neboť je explozí v čase. Nemůže být tušena, a zároveň absolutně nečekaná, aby vypadala jako valentinské překvapení. Zabijáci sice shrábnou peníze, ale vlastním vrahem je nakonec přece jen smrt. Smrt svými režisérskými schopnostmi předčí kohokoli jiného. Zdá se jevem, ve skutečnosti je podstatou. Nesplete se například profesionální zabiják a nezabije svojí přesnou rukou místo lidí viry? Takový fatální omyl, zabít příčinu místo důsledku. Co když je toto pravý život?

Každý plán skončí jako nedodělek, provozní selhání, asymetrie, hypochondrie, mlčící telefony, útěk před klienty, mizérie. — Dokonale zinscenovaná smrt jako vesmírné neutrino, jako salva z quasarů a trpaslíků pod triumfálními oblouky vesmírných bání, netřeskne, nezabolí; nepatrná i nesmírná proniká člověkem jako Zemí.